

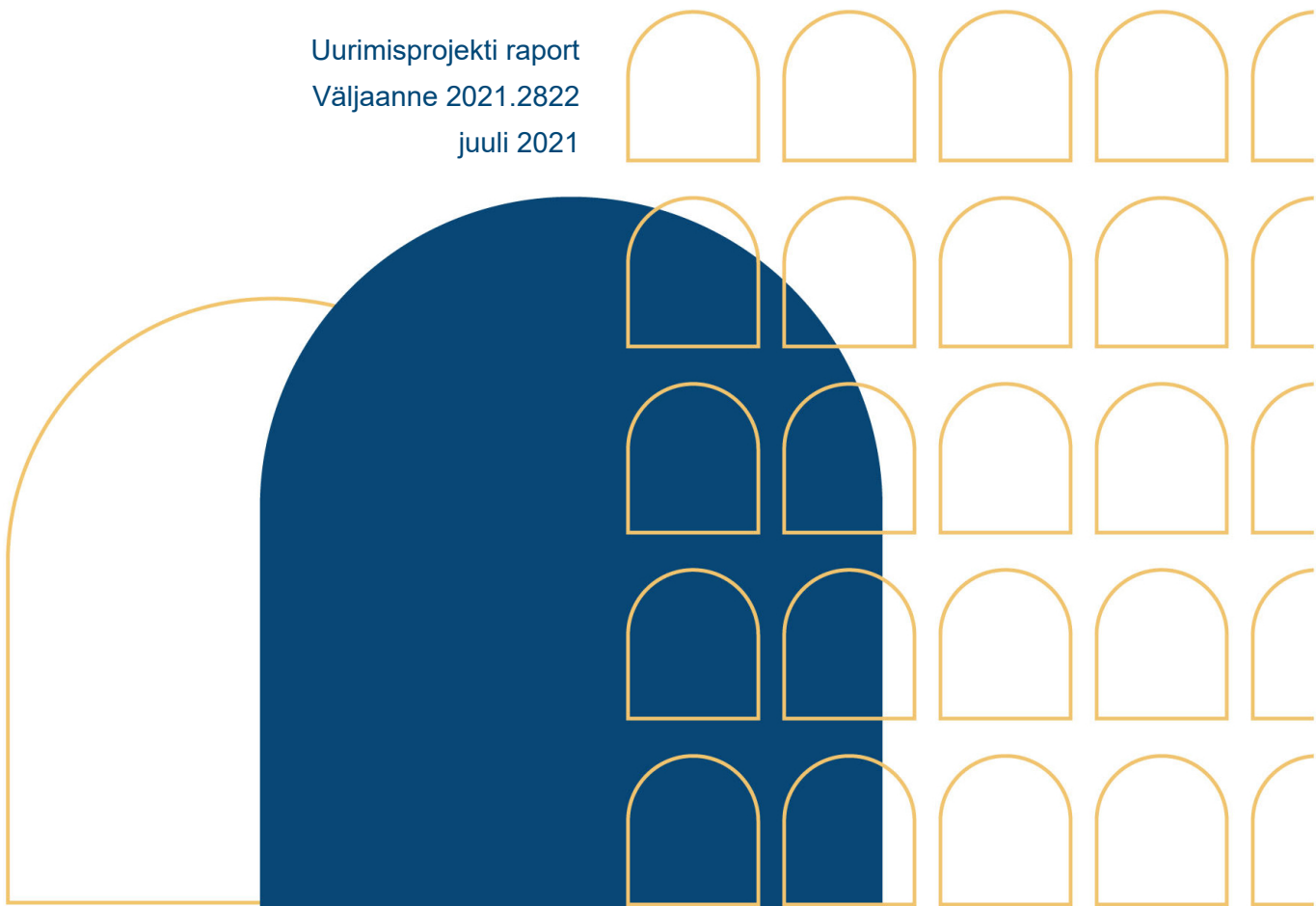
MEEDIAPLURALISMI MONITOORING DIGIAJASTUL

MEEDIAPLURALISMI MONITORI RAKENDAMINE EUROOPA LIIDUS, ALBAANIAS, MONTENEGROS, PÕHJA- MAKEDOONIA VABARIIGIS, SERBIAS JA TÜRGIS 2020. AASTAL

Raport: Eesti

Andres Kõnno, University of Tallinn

Uurimisprojekti raport
Väljaanne 2021.2822
juuli 2021

Sisukord

1.	Projektist	4
1.1.	Ülevaade	4
1.2.	Meetodist	4
2.	Sissejuhatus	6
3.	Tulemused: meediapluralismi ohustavad tegurid	8
3.1.	Meediaturu üldine kaitse (25% - Madal risk)	8
3.2.	Meediaturu mitmekesisus (64% - Keskmise risk)	10
3.3.	Poliitiline sõltumatus (26% - Madal risk)	11
3.4.	Sotsiaalne kaasavus (45% - Keskmise risk)	13
4.	Riskid meediapluralismile online keskkonnas	16
5.	Kokkuvõte ja järeldused	20
6.	Märkused	21
7.	Viited	24
	Lisa I. Meeskond	
	Lisa II. Ekspertide kogu	

© European University Institute 2021
Sisu ja peatükid © Andres Kõnno, 2021

Kirjastaja: European University Institute,
Robert Schuman Centre for Advanced Studies.

Seda teksti võib allalaadida ainult isiklikuks otstarbeks. Igasuguste lisakoopiate, seda nii elektrooniliselt kui mistahes muul moel paljundatult eeldab autorite nõusolekut. Tsiteerimisel tuleks viidata autori(te) täisnimi, toimetajad, pealkiri, aasta ja kirjastaja.

Vastavasisulised päringud tuleks adresseerida cmpf@eui.eu

Töös avaldatud vaated väljendavad selle autorite arvamust ega ei ole mingil moel seotud European University Institute.

The English version of this report prevails over this translation.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom
Robert Schuman Centre for Advanced Studies

Uurimisprojekti raport 2021.2822
RSC / Centre for Media Pluralism and Media Freedom
Avaldatud juuli 2021

European University Institute
Badia Fiesolana
I – 50014 San Domenico di Fiesole (FI)
<https://cadmus.eui.eu/>

The Centre for Media Pluralism and Media Freedom on kaarahastatud Euroopa Liidu poolt. See väljaanne peegeldab ainult autori(te) vaateid ja Euroopa Komisjon ei ole vastutav nende otsuste eest mida on võimalik teha toetudes käesolevas sisalduvale informatsioonile.

1. Projektist

1.1. Ülevaade

Meediapluralismi monitor (MPM) on vahend, mis on mõeldud potentsiaalsete meediapluralismi ohustavate tegurite tuvastamiseks EL-i liikmesriikides ja selle kandidaatmaades. Käesolev raport valmis 2020. aastal 27 EL-i liikmesriigis, samuti Albaanias, Montenegros, Põhja-Makedoonia Vabariigis, Serbias ja Türgis kogutud näitajate põhjal. MPMi algatas Euroopa Parlament, seda toetab samuti Euroopa Komisjoni poolt antud grant Meediavabaduse ja Meediapluralismi Keskusele (CMPF) Euroopa Ülikooli instituudis Firenzes.

1.2. Meetodist

Raporti autorid ja toimetamine

CMPF teeb koostööd kogenud uurijatega, kes viivad läbi nii andmekorjet kui ka koostavad selle põhjal kirjaliku raporti, välja arvatud Itaalia, kus andmekorje on läbiviidud keskselt CMPFi meeskonna poolt. Uuring tugineb CMPFi poolt väljatöötatud standardiseeritud küsimustikule.

Eestis tegi CMPF koostööd Andres Kõnnoga, kes viis läbi nii andmekorje, muutujate hindamise kui ka ekspertintervjuud. Raportit toimetab CMPFi meeskond. Kindlustamaks vastuste täpsust ja kehtivust kommenteerisid uuringu tulemusi tõlgendustele avatumate muutujate osas ka meediavaldkonnas tegutsevad eksperdid (vt Lisa 2). Mõnede riikide lõppraporteid toimetab ka CMPFi poolt valitud sõltumatu ekspert. Meediapluralismi ohustavaid tegureid hinnati neljas põhivaldkonnas: meediaturu üldine kaitse, meediaturu mitmekesisus, poliitiline sõltumatus ja sotsiaalne kaasavus. Tulemused põhinevad nendes nelja gruppi kuuluvate muutujate hindamisel ja tõlgendamisel (vt Tabel 1).

Meediaturu üldine kaitse	Meediaturu mitmekesisus	Poliitiline sõltumatus	Sotsiaalne kaasavus
Sõnavabaduse kaitse	Meediaomandi läbipaistvus	Meediasüsteemi poliitiline sõltumatus	Vähemuste ligipääs meediale
Inimeste õigus informatsioonile ja selle õiguse kaitse	Uudistemeedia kontsentratsioon	Toimetuslik autonoomia	Kogukondade ligipääs meediale ja kogukonnaajakirjandus
Ajakirjaniku elukutse, standardid ja nende kaitsmine	Online platvormide kontsentratsioon ja konkurentsi tagamine	Audiovisuaalne meedia, online platvormid ja valimised	Naiste ligipääs meediale
Meediaregulaatori sõltumatus ja tõhusus	Meedia elujõulisus (<i>viability</i>)	Meediaregulatsioon ja riiklikud toetused meediasektorile	Meediakirjaoskus
Traditsioonilise meedia ulatuvus (<i>reach</i>) ja intereti ligipääsetavus	Toimetuse töö mõjutatavus omanike- ja kommertshuvidest	Avalik- õigusliku meedia rahastamine ja valitsemistava	Kaitse vihakõne ja solvangute eest

Tabel 1: Meediapluralismi monitori valdkonnad ja indikaatorid

Digitaalne mõõde

MPM ei määratle meedia digitaalset mõõdet selle teistest valdkondadest eraldiseisva nähtusea. Pigem käsitleb MPM digimõõdet kui traditsioonilise meedia laiendust ja uut raamistikku, mille abil tõlgendada olemasolevaid meediapluralismi ja sõnavabaduse mõisteid. Üldistamiseks meediapluralismi digimõõdet hindab MPM n-ö digispetsiifilisi riske mis on seotud online uudiste tootmisega.

Riskide hindamine

Iga valdkonna ja indikaatori tulemusi hinnatakse riskiskaalal 0-100%. Hinded vahemikus 0-33 liigituvad madalaks riskiks, 34 ja 66% vahemik tähistab keskmist riski ja hinded vahemikus 67 ja 100% tähistavad kõrget riski. Nulltulemused indikaatorite sees saavad hindeks 3%, samas kui 100% tulemust hinnatakse 97% tulemusega - seda selleks, et vältida absoluutset riski või selle puudumist.

Oluline: *raporti sisu ei peegelda tingimata CMPFi vaateid, samuti ei pruugi see kattuda raporti koostamisel osalenud ekspertgrupi vaadetega. Raport peegeldab ennekõike uurimistöö läbiviinud autorite seisukohti. Tulenevalt uuendustest ja täpsustustest küsimustikus ei pruugi MPM2021 olla täielikult võrreldav varasemate raportitega. Pikemalt loe selle kohta raportist, aadressilt <http://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/>.*

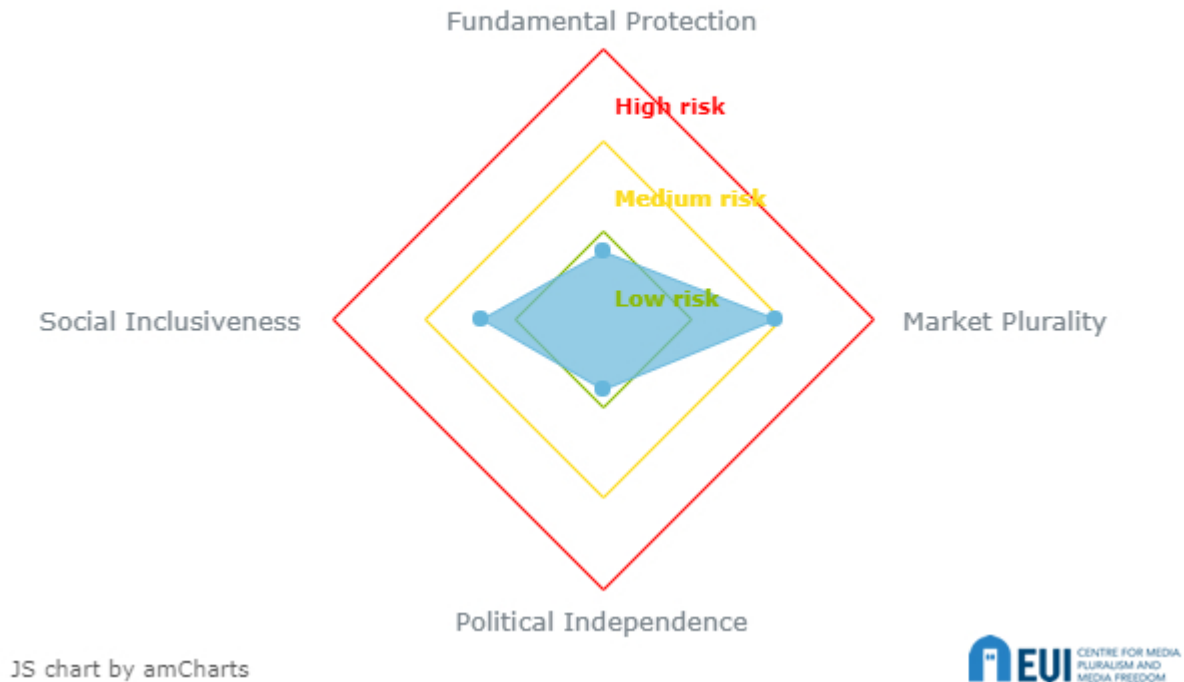
2. Sissejuhatus

- **Rahvastik:** Eesti Statistikaameti andmetel^[1] elas 2021. aasta 1. jaanuaril Eestis 1,329,460 inimest, mis on 480 inimest rohkem kui eelmisel aastal.
- **Vähemused:** 2011. aasta rahvaloenduse andmetel elab Eestis 192 erineva rahvuse esindajaid. 68,7% Eesti elanikest on rahvuselt eestlased, 31,3% rahvastikust määratleb end mõne teise rahvusgrupi esindajana. Suurimateks vähemusrahvusteks Eestis on venelased (ca 25% rahvastikust), ukrainlased (ca 2% rahvastikust), valgevenelased (ca 1% rahvastikust) ja soomlased (0,6% rahvastikust).
- **Majandus:** 2018. aastal moodustas Eesti sisemajanduse kogutoodang 26 miljardit eurot, SKP *per capita* oli 19 695€, mis on 1647€ võrra rohkem kui aasta varem^[2]. Sisemajanduse koguprodukt vähenes 2020. aasta neljandas kvartalis võrreldes 2019. aasta sama perioodiga 1,2%, jooksevhindades moodustas SKP 7,3 miljardit eurot. Kokku kahanes majandus eelmisel aastal 2,9%^[3]. Eriolukorra tõttu koges valdav osa tegevusaladest majanduslangust. Ainsate tegevusaladena jätkasid kasvu ehitus (12%) ning info ja side (8%)^[4]. Statistikaameti andmete kohaselt oli 2020. aastal töäjõus osalemise määr 71,6%, tööhõive määr 66,7% ja töötuse määr 6,8%. Töötuid oli 47 900, mis on 16 600 võrra rohkem kui aasta varem. Suurem osa töötutest olid töötä olnud vähem kui pool aastat. Eestlaste töötuse määr oli 5,8% ja vene rahvusest isikutel 9,4%^[5].
- **Poliitika:** ka Eestis on aset leidnud poliitilise maastiku polariseerumine. Nn konservatiivne valitsuskoalitsioon mis koosnes Keskerakonnast, Isamaast ja Eesti Konservatiivsest Rahvaerakonnast lõppes 14. jaanuaril 2021^[6]. Uue koalitsiooni moodustasid Reformierakond ja Keskerakond, peaministriks sai Kaja Kallas (Reformierakond)^[7].
- **Meediaturg ja -regulatsioon:** meediaturu vaates on olulisim esile tõsta 1. maid 2020, kui jõustus valitsuse otsus alandada e-väljaannete käibemaksu 9%-ni. Meediamajade vaates tähendab see meede seda, et trükiväljaannete müügist saadavale tulule rakendatav käibemaks on suurem kui online väljaannete müügile rakenduv maks^[8]. Hetkel on Eesti Meedialiidu olulisimaks eesmärgiks digiajakirjanduse populariseerimine. Kui veel viis aastat tagasi oli Eesti Meedialiidu liikmesväljaannetel kokku ca 7000 digitellimust, siis tänase seisuga on see arv ca 20 korda suurem - 159 755 (mai 2021)^[9]. Meedialiidu prognoosi kohaselt võiks viie aasta pärast olla Eestis ca 300 000 digitaalse ajakirjanduse tellimust. See tähendab ühtlasi, et reklaamile tugineva ajakirjanduse roll tulevikus väheneb, samuti väheneb paberajakirjanduse müügist saadav tulu. Eeldatakse, et digikanalite müügist saadava tulu osatähtsus suureneb. Selleks et toimetused suudaksid toime tulla ainult digikanalite müügist saadava tulu abil, oleks vaja umbes kolm korda rohkem digitellimusi kui praegu. Hetkel on võimalik välja tuua kolm peamist Eesti meediaturu kitsaskohta: 1) meediamastiku suurenev horisontaalne ja 2) vertikaalne kontsentreerumine ning 3) jätkuvad probleemid kohaliku meedia kallutatusega. Ennekõike käib see munitsipaalmeedia kohta, aga mitte ainult. Sellel probleemil ei ole lihtsaid lahendusi, osaliselt ka seetõttu, et meil Eestis (erinevalt paljudest teistest Euroopa maadest) puudub meediaombudsmani või mõne sarnase funktsiooniga institutsiooni traditsioon.
- **COVID-19:** Norstat Eesti ja Dentsu meediaagentuur viisid hiljuti läbi uuringu, millest selgus, et pandeemiaaegne meediatarbimine suurenes kiiresti, seda ennekõike noorema auditooriumi seas. See

üldistus kehtib nii raadio-, televisiooni kui ka trükiajakirjanduse kohta. Samuti võib selle uuringu üldistusena välja tuua, et ettevõtjatelt oodatakse suuremat sotsiaalset vastutust kõikide sektorite lõikes, seda ennekõike seoses Covid-19 viiruse vastaste meetmete rakendamise ja sotsiaalselt vastutustundliku käitumise edendamisega (kodukontorite võimaldamine, klientidevahelise distantsi võimaldamine, suurem paindlikkus peredega töötajate suhtes, jne)^[10].

3. Tulemused: meediapluralismi ohustavad tegurid

Estonia: Media Pluralism Risk Areas

Neljast meie poolt vaadeldud põhimuutujast väärib teravdatud tähelepanu **meediaturu mitmekesisust** kirjeldav indeks, mis on lähedal kõrgele riskitasemele. Kõrge riski taset markeerivad samuti **uudistemeedia kontsentratsiooni** ja **meedia üldist elujõulisust** (*viability*) kirjeldavad indeksid. Ülejäänud meediaturu mitmekesisust kirjeldavad muutujad paiknevad n-ö keskmise riski tasemel.

Võrreldes varasemate perioodidega näitavad kõrge riski taset ka meedia **sotsiaalset kaasavust** kirjeldavad indeksid. Seda ennekõike seoses auditooriumi ligipääsetavusega regionaalsele-, kohalikule- ning kogukonnameediale. Sõltumatutel regionaalsetel väljaannetel on tänases Eestis kahaneva auditooriumi tingimustes väga raske toime tulla. Üldjuhul riik sellistele väljaannetele toetusi ei paku.

Siin on kolm aspekti mida tuleks eraldi rõhutada: a) meedia horisontaalne ja vertikaalne kontsentreerumine on leidnud aset ennekõike regionaalse ajakirjanduse kontekstis; b) munitsipaalmeedia traditsioonid Eestis on tugevad, ennekõike väiksemates kohtades ja c) üldjuhul munitsipaalmeedia ka müüb reklaami, mis tekitab tarbetut konkurentsi muu kohaliku meediaga.

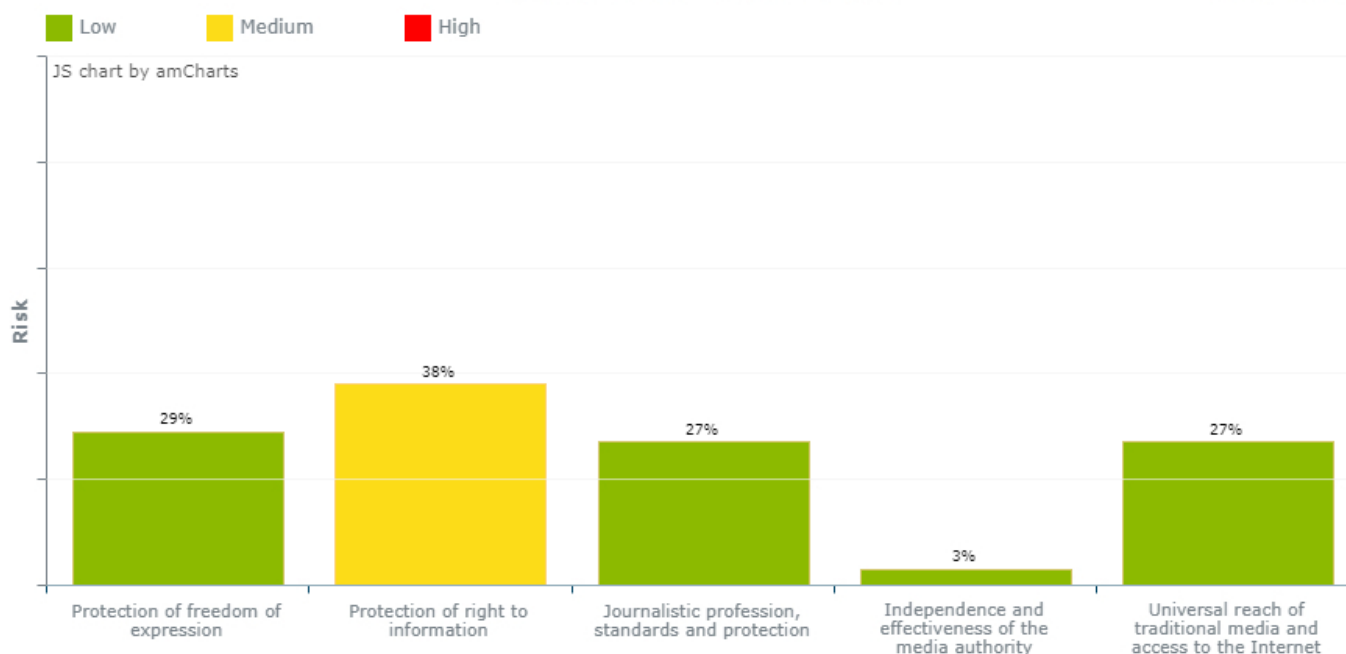
Mis puutub meediaturu **üldist kaitset** ja **poliitilist iseseisvust** kirjeldavatesse indeksitesse, siis siin on murettekitavaid tegureid vähem. Siiski saab viidata poliitilisele survele suurendamiseks kontrolli avalik-õigusliku meedia üle, seda ennekõike 14. jaanuaril 2021. lõppenud koalitsioonivalitsuse tegevuse seoses.

Eestis tegelevad kõikide meediasisu kohta esitatud kaebustega kas Avaliku Sõna Nõukogu või Eesti Meedialiit, see käib nii trüki- kui ka online ajakirjanduse kohta. Kaebusi ERRi sisu suhtes menetleb ERRi eetikanõunik, tema poolt vastuvõetud otsused erameedia suhtes ei rakendu.

3.1. Meediaturu üldine kaitse (25% - Madal risk)

Meediaturu üldist kaitset kirjeldavad indikaatorid näitavad meediasektori tegevust reguleeriva seadusandluse tõhusust. Tegemist on muutujatega mis hindavad erinevaid riskivaldkondi, sh seadusandlike garantiisid meedia- ja sõnavabadusele, ajakirjanike õigustele, meediaregulatsiooni toimimisele üldiselt ning samuti inimeste ligipääsetavust nii trüki-, kui online ajakirjandusele.

Pildil eristub muutuja, mis kirjeldab kuidas on kaitstud **indiviidide õigused informatsioonile** (riskitase 38%). Ehkki Eesti kodanikel on konstitutsiooniline õigus^[11] olla ja saada osa avalikust teabeväljast ja see leiab eraldi märkimist ka Avaliku Teabe Seaduses^[12] ning Isikuandmete Kaitse Seaduses^[13], ei ole Eestis nn info-ombudsmani, kes tegelikkuses kontrolliks nende õiguste rakendumist praktikas. Eesti igapäevases elus tugineb juurdepääs informatsioonile ennekõike erinevatele normidele ja väärtustele mis on kehtestatud erinevate sotsiaalsete praktikate kaudu nii meediaorganisatsioonide sees kui ka nendest väljaspool. Äärmisel juhul ka näiteks kohtu otsustele. Paljudel juhtudel on tegemist ka avalike institutsioonide poolt rakendatud tõkenditega (näiteks nende tööd kirjeldava) avaliku informatsiooni levikule.

Nn vilepuhujate õigusi kaitseva seaduse peaks Eesti vastu võtma juhindudes Euroopa Liidu direktiivist, mille kohaselt peavad kõik riigiasutused, üle 50 töötajaga ettevõtted ja kohaliku omavalitsuse asutused tagama konfidentsiaalsed suhtluskanalid asutuse töötajate ja avalikkuse vahel^[14]. Hetkel reguleerib vilepuhumist ainult Korruptsioonivastane Seadus, mis käsitleb ennekõike teavitamist avaliku teenistuse töötajate korruptiivsest tegevusest.

Muutuja mis kirjeldab **sõnavabaduse kaitset** on käesoleva uuringu tulemustes pigem madala riskitasemega (29%). Alates iseseisvuse taastamisest on sõnavabadus Eesti kodanike konstitutsiooniline õigus. Samuti on Eesti ratifitseerinud ÜRO inimõiguste deklaratsiooni ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni. Risk mida MPM siinkohal soovib esile tõsta on seotud asjaoluga, et laimamine on jätkuvalt kriminaalkorras karistatav tegevus, mille eest on võimalik rakendada kuni 2-aastast vanglakaristust.

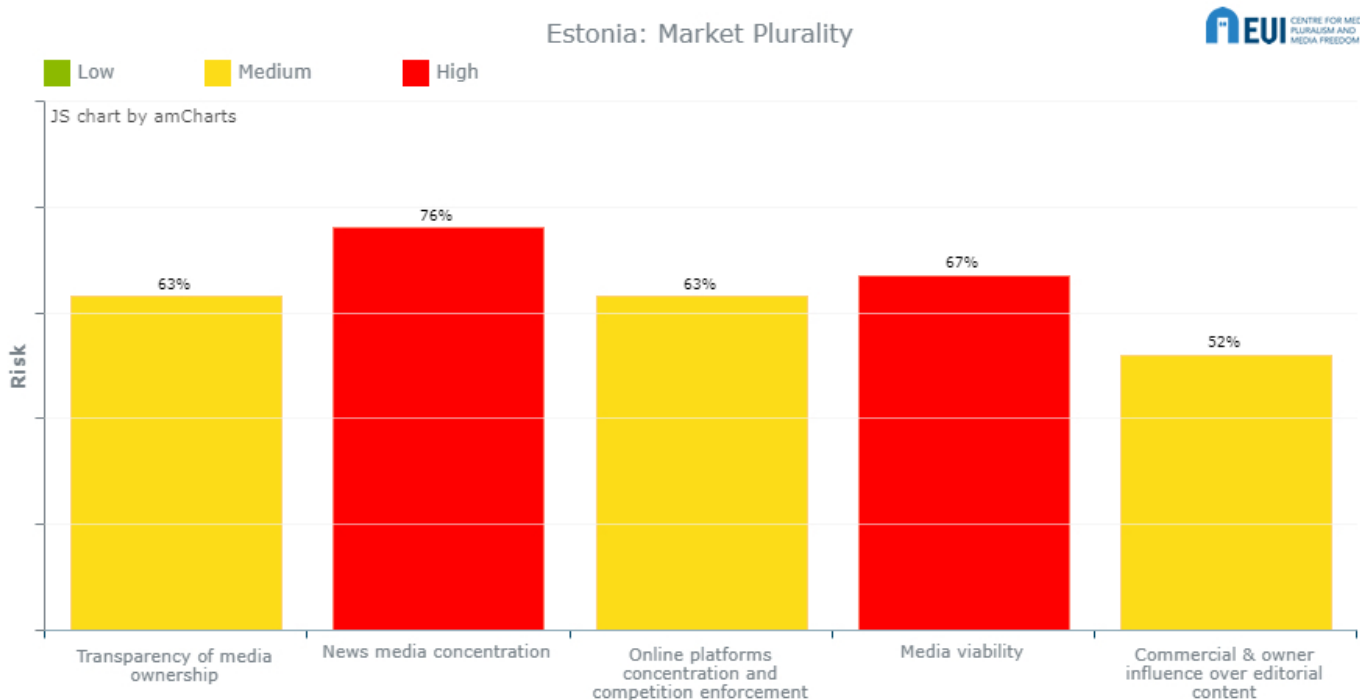
Ajakirjaniku elukutse ja selle standardite kaitsmisega seotud riske kirjeldav indeks on madal (27%). Ennekõike väljendab see asjaolu, et Eestis ei tapeta ajakirjanikke, samuti ei saa öelda et Eestis esineb süstemaatilist ajakirjanike avalikku tagakiusamist. Samas, ajakirjanike ametiühing ei ole Eestis nii populaarne kui teistes nn vana Euroopa maades. Seda ilmselt tänu ametiühinguliikumise jätkuvalt pigem halvale reputatsioonile seoses ideoloogilise taagaga, mis läheb tagasi nõukogude aega. Ka on ajakirjaniku elukutse majanduslikult väga haavatav erinevatele majanduslikele teguritele ja tööandja suvale. Samuti ei ole Eestis rakendatud ajakirjanikele seadusandlikku kaitset kohtuasjade eest mis käsitlevad ajakirjanike osalemist avalike huvide kahjustamises (*strategic lawsuit against public participation*, nn SLAPP juhtumid). MPM meetod näeb ette ka **meediaregulaatori sõltumatust ja tõhusust** kirjeldavate muutujate kaardistamist. Siinkohal tuleb nentida, et Eestis meediaregulaatorit kui sellist ei ole. Vormiliselt täidab meediaregulaatori ülesandeid Tarbijakaitse- ja Tehnilise Järelevalve Amet. Samas tuleb ka nentida, et TTJA-

I ei ole pädevust hinnata meediaregulatsiooni sisulisi aspekte ^[15].

Muutuja mis kirjeldab **traditsioonilise trükiajanduse jõudmist auditooriumini ja interneti ligipääsetavust** näitab samuti madalat riski (27%). See tulemus peegeldab otseselt Eesti väikest meediaturgu (1,3 miljonit elanikku). Eestis on ainult kolm olulisemat internetiteenuse pakkujat, mis tingib ka teenuse kehvapoolse kvaliteedi peamiselt maapiirkondades. Ka võib tõdeda, et küsimus võrguneutraalsuse garantiidest ehk sellest kas riik või internetiteenuse pakkuja teevad ettekirjutusi interneti sisule, on Eestis suhteliselt uus ja vähearutatud.

3.2. Meediaturu mitmekesisus (64% - Keskmine risk)

Meediaturu mitmekesisuse valdkond kirjeldab meediapluralismile mõjuvaid majanduslikke riske mis tulenevad meediaorganisatsioonide läbipaistvuse puudumisest, meediaomandi suurenenud kontsentratsioonist, meediatööstuse jätkusuutlikkusega seotud probleemidest ning ajakirjanduse allutamisest kommertshuvidele. Graafikul äratoodud muutujatest esimene kirjeldab omandisuhete läbipaistmatusega kaasnevate riskide määra. Eraldi uuris MPM viiteid võimalikele meediaturu tõrgetele (seda nii horisontaalse kui vertikaalse kontsentreerumise aspektist lähtudes), konkureerivate meediaettevõtete ja uudistetoimetuste olemasolu, online uudisplatvormide toimimist ja konkurentsiameti tegevust selle maastiku reguleerimisel. Meedia elujõulisuse muutuja kirjeldab muutusi meediaorganisatsioonide sissetulekutes võrdluses trendidega tööturul ja SKPs. Viimane pildil näidatud muutuja kirjeldab meediaturu mitmekesisust ja ohte mida kujutavad sellele nii meediaettevõtetest kui nende omanikest lähtuvad ärihuvivid.

Meediaomandi läbipaistvust kirjeldav muutuja näitab keskmist riski (63%). Olulisimaks aspektiks selle kujunemisel on asjaolu, et Eesti seadusandlus ei reguleeri meediaomandi läbipaistvust. Meediavaldkonna omandisuhete läbipaistvust reguleerivad seadused mis reguleerivad ka kõiki teisi ettevõtlusvorme. Kogu ettevõtlust puudutava informatsiooniga on avalikkusel võimalik tutvuda erinevate e-registrite kaudu. Üldjuhul on Eesti olulisemate meediakanalite omanikud avalikkusele teada. Võib tõdeda, et küsimus meediaomandi läbipaistvusest on tõstatunud Eestis alles hiljuti, kui mõnedel juhtumitel ei ole olnud võimalik tuvastada ettevõtete tegelikke kasusaajaid (nt uudisteagentuuri BNS üleminek Postimees Gruppi möödunud kümnendi keskel).

Viiest muutujast kõrgeimat riski näitab **uudistemeedia kontsentratsiooni** kirjeldav probleem on selles, et Eesti seadusandlus ei määratle meedia horisontaalset kontsentreerumist kui nähtust mida tuleks reguleerida. Meediakontsentratsioonis peituvad ohte on avalikkuses teadvustatud alles viimastel aastatel seoses Postimees Grupi turuosa suurenemisega. Meediateenuste Seadus^[16] küll pöörab meediakontsentratsioonile teatud tähelepanu seoses raadio- ja teleteenustega; spetsiifiliselt trüki- ja online ajakirjanduse valdkonnas aga regulatsioon puudub.

Konkurentsiamet on küll lahendanud ajakirjanduse vertikaalse kontsentratsiooniga seotud probleeme, kuid seadus ei kohusta konkurentsiametit tegelema ei meedia horisontaalse ega ristmeedialise kontsentratsiooniga kaasnevate probleemidega. Konkurentsiametis ei ole eraldi osakonda, mis keskenduks meediaga seotud küsimustele^[17]. Horisontaalne meediakontsentratsioon on kõrge ennekõike raadiojaamade turul (74%) ja ajakirjanduses (68%). Ristmeedialises vaates võib tõdeda, et 92% olulisematest kanalitest kuuluvad 4 omanikule.

Online platvormide kontsentratsiooni ja konkurentsi kirjeldava muutuja riskitase on 63%, mis näitab pigem kõrget riski meediapluralismile. See tuleneb peamiselt asjaolust, et online reklaamiturul ei ole väga palju pakkujaid ja konkurentsiametil ei ole ka voli nende tegevust reguleerida. Turusituatsiooni aitab mõnevõrra tasakaalustada asjaolu, et Eesti auditoorium eelistab online uudistesaitte külastada valdavalt otse, mitte otsimootorite ja sotsiaalmeediaplatformide vahendusel. Üldvaates võib tõdeda, et digiplatformide majandus on arenenud kiiremini kui seda korraldab seadusandlus. Interneti reklaamituru väärtus 2019. aastal oli ainult veidi väiksem kui TV-reklaamide turg (vastavalt 22,4 ja 26,4 mln eurot)^[18]. Sellel turul domineerivad Postimees Grupp ja Ekspress Meedia, samas tuleb ka tõdeda et Google ja Facebooki turuosa on seni suurenenud ca 10% aastas^[19].

Kõrge risikitase iseloomustab ka **meedia elujõulisust** kirjeldavat muutujat (67%). Riski meedia elujõulisusele määratleb selles vaates ennekõike erinevate meediasektorite reklaamitulude muutumine. Ehkki 2020 oli reklaamiturg languses ennekõike tänu Covid-19 pandeemiale, on tagasivaates näha et olukord on halvenenud seoses regulatsiooni puudulikkusega online reklaami valdkonnas. Sotsiaalmeediaplatformid korjavad reklaamiturult järjest rohkem raha, sellel on omakorda negatiivne mõju ennekõike kohalikule ajakirjandusele, kuivõrd nende sõltuvus reklaamituludest on suurem kui üleriiklikul ajakirjandusel.

2020. aasta vaates tuleks ka esile tõsta, et seoses koroonaviiruse pandeemiaga riik ajakirjandust ei toetanud. Eesti Meedialiidu statistikast nähtub, et viimastel aastatel on toimunud trükiajakirjanduse tiraažide pidev vähenemine^[20]. Samas tuleb tõdeda, et tegemist on kaudse näitajaga, kuivõrd meediaettevõtted oma majandustulemusi väga detailselt laiema avalikkusega ei jaga.

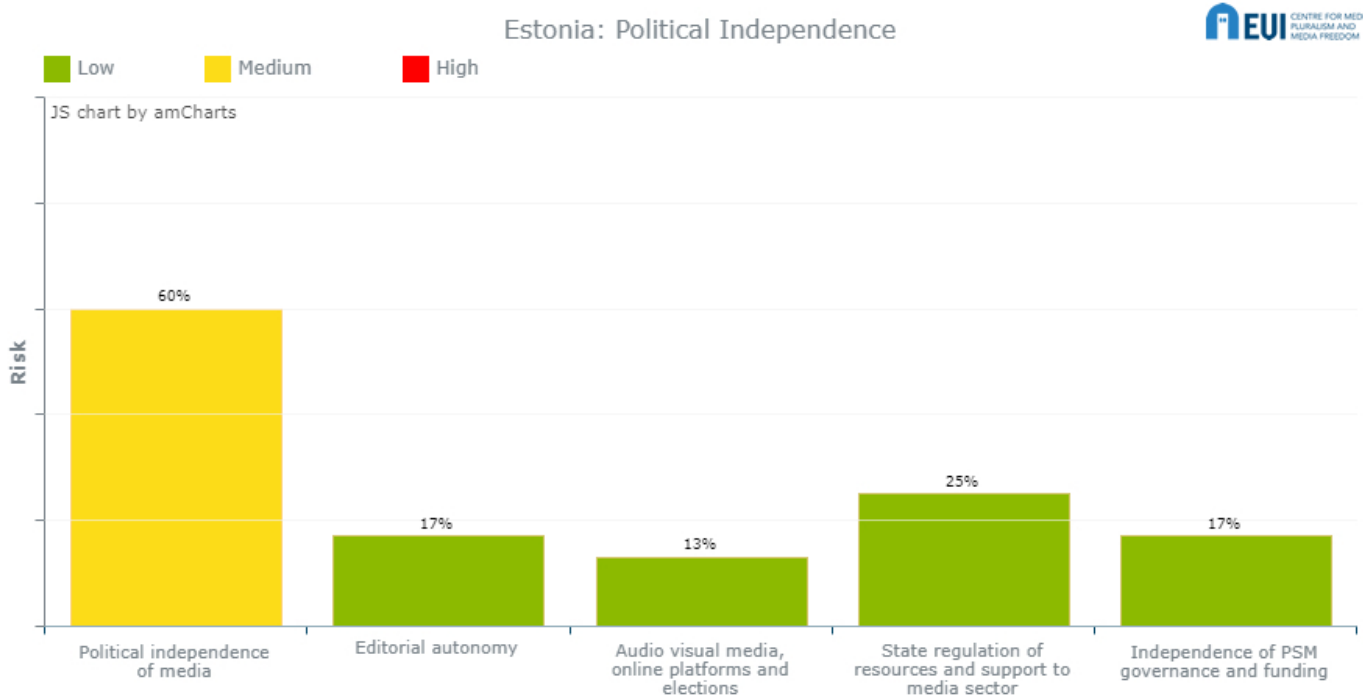
Indikaator mis hindab **omanike ja kommertshuvide mõju toimetuste tööle** näitab keskmist riski (52%). Eestis ei ole regulatsiooni mis annaks ajakirjanikele garantiisid nende töö sõltumatusele juhaks kui peaks vahetuma väljaande peatoimetaja või muutuma selle omanikering. Ajakirjanikele rakenduvad samad tööturгу reguleerivad seadused mis rakenduvad ka kõikide teiste elualade töötajatele.

Lisaks on olemas ka Eesti Ajakirjanike Liidu eetikakoodeks ning Eesti Meedialiidu juures tegutseva pressinõukogu eetikakoodeks, millele on võimalik viidata kui ajakirjanike sõltumatus peaks sattuma kahtluse alla. Eesti Ajakirjanike Liidu rolliks on ennekõike ajakirjanike autonoomia toetamine. Siiski, selle liikmelisus ei ole nii laialdane kui välismaiste analoogiate põhjal võiks eeldada. Seda ilmselt tänu üldise hoiaku tõttu ametiühingutesse: ei usuta et need võiksid tõhusalt kaitsta ajakirjanike huvisid. Vastavalt 2019. aasta raportile Eesti ajakirjanduse olukorrast on EAL-i liikmeskond alates 2016. aastast püsinud stabiilne, see üldistus pädeb ka audiovisuaalse meedia sektori kohta^[21].

3.3. Poliitiline sõltumatus (26% - Madal risk)

Ajakirjanduse poliitilist sõltumatust kirjeldavad muutujad hindavad meediaregulatsiooni ja meedia

eneseregulatsiooni tõhusust poliitilise kallutatuse vastu, samuti poliitilist mõju uudiste tootmisele, uudiste levitamisele ja kättesaadavusele. Ennekõike kirjeldavad need muutujad riigi ja poliitikasfääri mõju meediatulele ning avalik-õigusliku meedia sõltumatusele. S.t meediaturu omadusi mis kindlustavad toimetuste sõltumatuse ja selle, et kajastamist leiavad kõige erinevamad poliitilised seisukohad, seda ennekõike valimiste perioodil.

Ajakirjanduse **poliitilist sõltumatust** kirjeldava muutuja keskmine riskitase (60%) tuleneb asjaolust, et Eestis puudub seadusandlus mis reguleeriks meediaomanike võimalikku huvide konflikti valitsevate parteide ja poliitikutega. Üldist regulatsiooni pakuvad selles kontekstis Eesti Rahvusringhäälingu Seadus^[22] ja Meediateenuste Seadus^[23], eraldi seadust sellise huvide konflikti reguleerimiseks ei ole. Vajadus sellise regulatsiooni järgi oleks ennekõike regionaalse, kohaliku ja munitsipaalmeedia seoses.

Toimetusliku sõltumatuse vaates on risk meediapluralismile madal (17%). Probleemina saab siinkohal välja tuua küsimuse toimetuste sõltumatusele antavatest garantiidest peatoimetaja vahetumisel. Teatud regulatsiooni pakub Meedialiidu juures tegutsev pressinõukogu, mille eetikastandard näeb ette toimetuse sõltumatuse omanike majanduslikest otsustest. Eesti ajakirjandusmaastikul on seda peetud iseenesestmõistetavaks pikka aega, sestap ei ole ka tänane regulatsioon kõige selgema sõnastusega. Samas, avalikkusele ei ole ka teada juhtumeid poliitilisest/majanduslikust sekkumisest toimetuste töösse. Ka **audiovisuaalse meedia ja online platvormide mõju valimistele** kirjeldav riskiindeks on madal (13%). Meediateenuste Seadus sätestab kõikide avalik-õiguslike kanalite poliitilise tasakaalustatuse, eriti valimiskampaaniate seoses. Erakanalite (sh ka online platvormide) tegevust Meediateenuste Seadus ei reguleeri. Poliitreklaam online kanalites on reguleeritud Reklaamiseadusega^[24], mis tõsi küll - ei pööra eraldi tähelepanu poliitiliste parteide tegevusele.

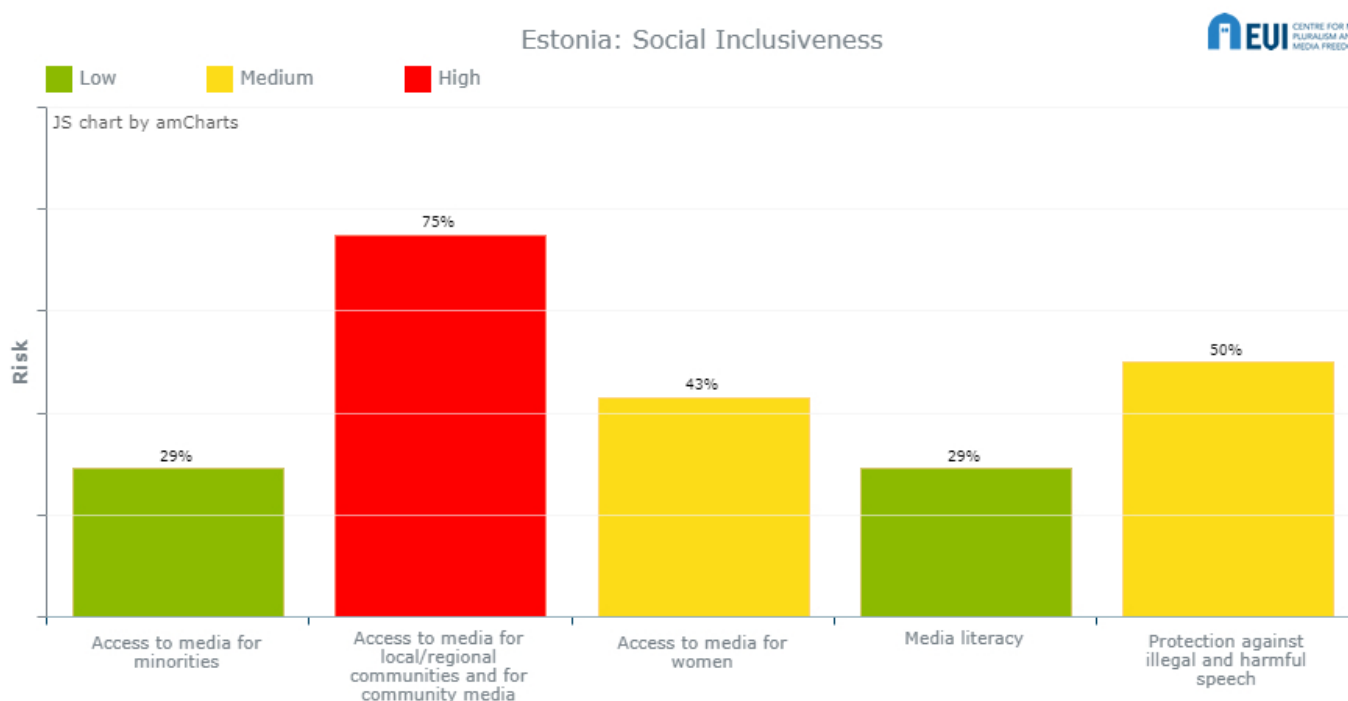
Eraldi vaatlesime riske mis seonduvad **riigihangete ja riigi toetusega meediasektorile** (madal risk, 25%). Eesti riik ei toeta meediasektorit ei otseste ega kaudsete meetmetega. Siin on probleemiks ennekõike riigisektori poolt tellitav reklaam, seda ennekõike kohalike omavalitsuste tasandil: reklaamitulud on kohalike, väiksemal turul tegutsevate meediaettevõtete ellujäämise seisukohalt olulised. Ehkki Riigihangete Seadus reguleerib avaliku raha kasutamist tõhusalt, puudub Eestis register millest oleks võimalik saada ülevaade avaliku raha kulutamisest reklaamis. Üldjuhul võivad kommunikatsiooni- ja reklaamikampaaniate hankeid erinevad suhtekorraldusettevõtted. See kuidas toimub edasine rahakulutamise on üldjuhul läbipaistmatu.

Indeks mis kirjeldab **avalik-õigusliku meedia sõltumatust ja rahastamist**, näitab madalat riski (17%).

Seda valdkonda reguleerib Eesti Rahvusringhäälingu Seadus^[25]. ERRi juhatuse ja nõukogu liikmete määramine on viimastel kümnenditel olnud alati kõrgendatud avaliku huvi objektiks. Vastavalt seadusele koosneb ERRi nõukogu kõikide Riigikogus esindatud poliitiliste parteide esindajatest pluss neli üldiselt tunnustatud meediaeksperti. Nõukogu omakorda nimetab ERRi juhatuse liikmed. ERRi juhatuse esimehe määramine koosneb kahest protseduurist. Esiteks: avalik konkurss, ja teiseks: tugevamaid kandidaate tutvustatakse avalikult ja nad esitlevad oma visiooni ERRi ees seisvate väljakutsete lahendamiseks. Kahe järelejäänud kandidaadi vahel toimub otsustamine salajase hääletamise teel. Selle protseduuri ainsaks seadusandlikuks garantiiks on Eesti Rahvusringhäälingu Seadus, mis annab suunised ERRi nõukogu poliitilise mitmekesisuse tagamiseks. ERRi sisulist neutraalsust ja võimalikku poliitilist kallutatust jälgivad tähelepanelikult kõik seotud osapooled ja enamikel juhtudel on ERRi erapooletus väljaspool kahtlust. Selles mõttes on ERRi seadus täitnud oma eesmärgi hästi. Teoorias kirjutab seadus ette ka läbipaistvad protseduurid kindlustamaks, et ERRi rahastamine on piisav. Samas jõuab avalikkusele pidevalt signaale ERRis valitsevast alalisest rahapuudusest.

3.4. Sotsiaalne kaasavus (45% - Keskmine risk)

Sotsiaalse kaasavuse valdkond kirjeldab erinevate elanikkonnagruppide juurdepääsetavust meediale. Näiteks: vähemused, kogukonnad, naised, puuetega inimesed, jne. Samuti kirjeldab see indekseid kooslus seda, kuidas vaatlusaluses riigis tegeletakse meedia- ja digikirjaoskuse arendamisega. 2021. aasta MPMi korraldajad lisasid siia loetelusse ka muutuja, mis hindab erinevate vihakõnevastaste kaitsemeetmete olemasolu ja rakendamist seoses digitaalsete meediaplatvormide populaarsusega. Selle täienduse tõttu tuleks suhtuda reservatsioonidega selle muutuja võrdlemisse varasemate perioodide sotsiaalse kaasavuse valdkonna riskihinnetega.

2021. aastal püsib MPMi monitori meedia **sotsiaalse kaasavuse** riskihinnang keskmisel tasemel (45%; 2020. aasta vaates vastavalt 41%). Suures plaanis võib tõdeda, et enamike muutujate väärtused on jäänud samaks, välja arvatud meedia kirjaoskust kirjeldav indeks, mille väärtus on vähenenud madalale tasemele (29%). Nagu öeldud, esimest korda sisaldab see muutuja ka vihakõne vastaseid meetmeid kirjeldavat mõõdet, mis tänase seisuga tähendab Eestis ennekõike selle valdkonna isereguleerumist (keskmine riskitase, 50%).

Võrreldes eelmise aastaga on indeks mis kirjeldab **meedia**

inimestele paigutatud jaotusse, mis hindab vähemuste ligipääsetavust meediale. Hoolimata muudatusest jäi selle valdkonna riskihinne samale tasemele kui 2020. aasta ülevaates (madal risk, 29%).

Muutuja mis kirjeldab **meedia ligipääsetavust vähemustele** näitab jätkuvalt madalat riski (29%). Kuigi seadus ei garanteeri vähemustele ERRi eetriaega, sätestab Eesti Rahvusringhäälingu Seadus^[26] (RT I 2007, 10, 46) et avalik-õiguslik meedia peab rahuldama kõikide elanikkonna gruppide infovajadusi, sh maa vähemuste informatsioonilisi vajadusi (pr. 5 ja 6). Üldjoontes võib tõdeda, et kõikidel Eesti elanikkonnagrupidel on seadusega tagatud juurdepääs avalik-õiguslikule meediale. Et selleteemalisi rikkumisi pole olnud, ei ole teema ka avalikkuse päevakorda tõstatunud. Eraldi tõstame esile, et lisaks eestikeelsetele uudistele pakub ERR ka venekeelseid uudiseid. Seda nii telekanali ETV+, kui ka Raadio4 ja venekeelse rus.err.ee portaali kaudu. Mis puutub eraõiguslikesse kanalitesse, siin ei ole võimalik välja tuua vähemuste õiguste sihilikke ja süstemaatilisi rikkumisi.

Eraldi vaatlesime riske mis seonduvad **regionaalse ja kogukondliku auditooriumi juurdepääsuga meediale** (kõrge risk, 75%). Siin valdkonnas kergitab riskitaset ennekõike asjaolu, et ettevõtjad konkureerivad radio- ja telesageduste pärast vabal turul: vabade sageduste olemasolul võivad nendele pakkumisi esitada kõik huvilised. Avalik-õiguslikul meedial seevastu ei ole kohustust pidada üleval regionaalset korrespondentide võrgustikku. Ka ei toeta riik ei regionaalset ega kohalikku ajakirjandust ühelgi moel. Eesti kogukondlikul ajakirjandusel ei ole eraldi juriidilist staatust. S.t sõltuvalt asjaoludest võib olla tegu nii iseseisva kui ka suurema meediaorganisatsiooni liikmega (nt TRE Raadio). Kohalik ajakirjandus võib saada toetusi peamiselt a) omavalitsuste tasandil, b) EL-i poolt rahastatud projektidest (toetusmeetmete nimekiri võib olla päris pikk) ja c) riigi poolt rahastatud meetmetest mis edendavad sotsiaalset integratsiooni - juhul kui seda on võimalik tõlgendada kui kogukondliku kommunikatsiooni/meedia edendamist (sh ka mitmed EASi poolt väljapakutud meetmed).

Keskmisel riskitasemel paikneb muutuja, mis kirjeldab **naiste juurdepääsu meediale** (43%). Soolist võrdõiguslikkust käsitlevad meetmed ei ole Eesti ühiskonnas olnud poliitilise regulatsiooni objektiks olnud viimase 30 aasta jooksul. Vaadates ERRi arengukavasid perioodidest 2021-2024, ei sisalda need viiteid soolise võrdõiguslikkuse küsimustele^[27]. Ka ei käsitle soolise võrdõiguslikkuse küsimust ERRi kollektiivleping. Soolise Võrdõiguslikkuse Seadus võeti Riigikogus vastu 2004. aastal (RT I 2004, 27, 181)^[28]. S.t, Eesti ühiskond teadvustab soolise võrdõiguslikkuse teema olulisust, kuid arengud toimuvad selles väga aeglase tempoga. Eesti Statistikaameti andmed 2020. aastast üldistavad, et informatsiooni- ja kommunikatsiooni valdkonnas on sooline palgalõhe 15,2% meeste kasuks^[29]. Siiski võib üldistades tõdeda, et päevauudistest kajastatakse naiste rolli ühiskonnas võrdselt meestega ja naistega ei seostata stereotüüpseid tegevusi. Nii ERRi kui eraõiguslike meediakanalite juhatustes on naised esindatud meestega enam-vähem võrdselt, mõlemal juhul on naiste osakaal ca 60%.

Võrreldes 2020 ja 2021 MPMi raporteid Eesti kohta, torkab silma et **meediakirjaoskust** kirjeldava indeksi tase langes keskmiselt riskitasemelt (50%) madalale (29%). Meediakirjaoskuse edendamine on olnud Haridusministeeriumi agendas juba vähemalt terve kümnendi ja tänaseks on välja arendatud terve poliitiliste meetmete kompleks, sh ka Elukestva Õppe Strateegia 2020^[30], milles arendatavad tegevused on kooskõlas hiljutiste arengutega ühiskonnas. Meediakirjaoskuse teema on järjest olulisem seoses ühiskonna digiteerumise ja mobiilse ekraanimeedia laialdase kasutamisega ühiskonnas. Meediakirjaoskuse õpetamine koolides on olnud Haridusministeeriumi tegevuskavades alates 2000te algusest, meediakirjaoskuse õpetamisega tehakse algust juba lasteaias. Hoolimata MPMi suhteliselt madalast riskihinnangust sellele valdkonnale, on siin arenguruumi piisavalt. Koolid tunnevad pidevalt puudust selle valdkonna õpetajatest, ka ei ole olemas programmi mille alusel peaks toimuma selle valdkonna õpetajakoolitus. Väärib esiletõstmist, et hariduse strateegiadokumentides räägitakse meediakirjaoskusest ennekõike seoses vajadusega arendada õpilaste digitaalsete oskuseid, s.t keskendutakse ennekõike digitaliseerunud ühiskonnaga kaasnevatele probleemidele^[31]. Euroopa konteksti pingeridades torkab Eesti silma positiivselt. Vastavalt

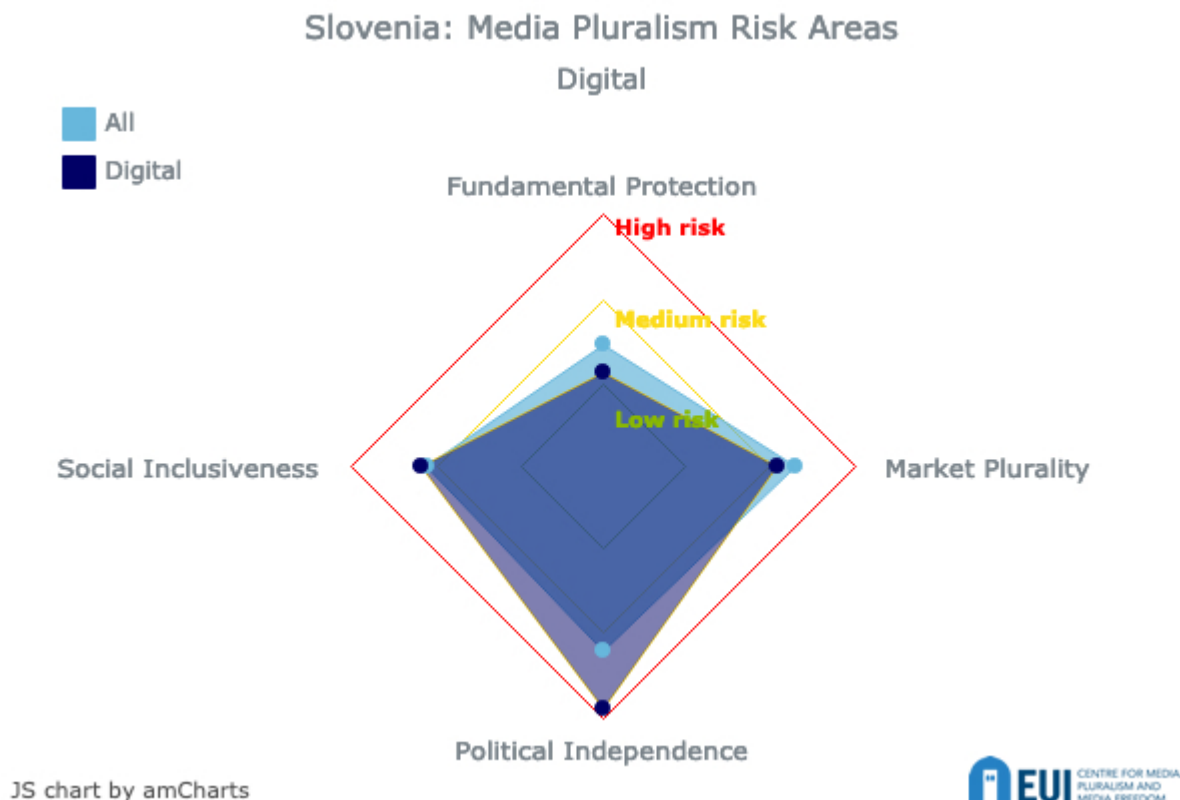

Media Kirjaoskuse Indeksile 2019 paikneb Eesti 9. positsioonil, lähedaste tulemustega Soome, Rootsi, Taani ja Hollandiga ^[32].

Muutuja mis kirjeldab interneti kasutajatele pakutavat **kaitset vihakõne ja solvangute eest** näitab keskmist riski (50%). Üldiselt on kõikides suuremates Eesti uudisteportaalides ka toimetajad, kes haldavad lugejate poolt jäetud kommentaare. Riiklikul järelvalvetasandil on loodud nn veebikonstaablite ametikoht, nemad jälgivad ennekõike noortele mõeldud sotsiaalmeedia platvorme ja vastutavad selle eest, et kiusajad ja solvajad saaksid väljaselgitatud ja kohtusse saadetud. Üldjuhul maksavad süüdlased kas trahvi või nad peavad tegema tasuta vabatahtlikku tööd.

Keskmine riskitase selles valdkonnas väljendab ennekõike asjaolu, et vihakõne ei ole karistatav kriminaalkorras. Viimastel aastatel (2020, kevad 2021) on Eesti avalikkus olnud tunnistajaks elavale arutelule nn vihakõneseaduse küsimuses. Ettepaneku vihakõne kriminaliseerimiseks tegi Reformierakond 2020. aastal ^[33]. Avalikkuse üldine hoiak on selles küsimuses pigem skeptiline, arutelu all olev seaduseelnõu ei paku garantiisid et seda ei rakendata kodanike sõnavabaduse kitsendamiseks. Umbusku süvendab ka asjaolu, et nn vihakõneseaduse arutelu langes ajaliselt kokku COVID-19 pandeemia raames kehtestatud aruteluga. Tulemusena sildistas opositsioon (lisaks teistele argumentidele) selle katseks piirata sõnavabadust, mis muuhulgas takistab ka levitamast tõde koroonaviiruse kohta. Selles mõttes on Eesti situatsioon sarnane teiste Euroopa maadega, kus on tulnud lahendada Covid-19ga seotud väärinfokampaaniaid.

4. Riskid meediapluralismile online keskkonnas

Üldine kaitse

Küsimus sõnavabaduse kaitsest online kanalites muutus Eesti avalikkuse jaoks aktuaalseks 16. juunil 2015, kui Euroopa Inimõiguste Kohus otsustas kohtuasjas AS Delfi vs Eesti, et uudisteportaal sisuliselt vastutab nende kommentaaride eest, mida lugejad artiklite juurde jätaavad^[34]. Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus sätestas lugejate ja meediakanalite õigused, mis rakenduvad nii online kanalitele kui ka trükiajakirjandusele. S.t.: otsuseid kommentaaride sobilikkuse kohta teeb sisu pakkuja. Riigi roll selles protsessis piirdub garantiidega kohtuotsuse täitmisele, juhuks kui mõni meediakanali sisu puudutav kaebus kohtus arutusele peaks tulema. Selles mõttes võib väita, et ajakirjanduse toimimine Eestis on suures osas eneseregulatiivne.

Eestis ajakirjanikke ei litsenseerita. Ajakirjanike tööd reguleerivad erinevad õigusaktid, millest olulisemad on: 1) 2010. aasta 31. detsembrist kehtima hakanud Ringhäälinguseaduse muudatus, mis sätestab allikakaitse põhimõtted informatsiooni ajakirjanduslikul eesmärgil töötlemiseks^[35]. 2) Kriminaalmenetluse seadustik, § 72 reguleerib ütluste andmisest keeldumist kutse- või muu tegevuse tõttu^[36]. 3) 2018. aastal kehtestas valitsus heaks eelnõu, mis sätestab allikakaitse põhimõtted kohtumenetluses ning aitab paremini kaitsta neid isikuid, kellele on ajakirjanduses õigusvastaselt kahju tekitatud. Seni oli allikakaitsele tähelepanu pööratud ainult Ringhäälinguseaduses^[37]. 4) alates 2000 aastast sätestab Avaliku Teabe Seadus väga selgelt kõikvõimalikud kohustused ja reeglid, mis on seotud ligipääsuga üldiseks kasutamiseks mõeldud teabele, mh sätestab see seadus reeglid ka interneti- ja telekommunikatsiooniteenuste pakkujatele^[38]. 5) Isikuandmete Kaitse Seadus mis kehtib alates 15. jaanuarist 2019 sätestab reeglid, mis kehtivad isikuandmete töötlemiseks ajakirjanduslikel eesmärkidel (§ 4)^[39].

Eesti internetiteenuste pakkujad ei jälgi ühelgi viisil sisu mida nad lõppkasutajale vahendavad. Online platvormide puhul on võimalik üldistada, et enamikel juhtudel toimub nende poolt juba vahendatud sisu toimetamine, lähtudes eraisikute poolt esitatud kaebustest. Enamasti toimub see lähtudes kas kohtu või pressinõukogu otsustest. Vahel piisab sellisteks otsusteks ka lõppkasutajate märkustest platvormi/portaali haldajale.

Internetiteenust tarbib Eestis ca 82,9% rahvastikust (Euroopa Komisjon, 2015)^[40].

internetiteenuste pakkujate seas on kõrge, kolm suuremat pakkujat katab ca 93% turust. Kevadel 2019 omandas Elisa Starmani, millele kuulus 20% turust. Ülejäänud turuosalised on STV (19,6% turust) ja Telia (54% turust)^[41].

Turu mitmekesisus

Online platvormide kontsentratsiooni ja konkurentsi kirjeldava muutuja riskitase on 63%, mis on lähedal kõrgele riskitasemele. Kõrge riskitase väljendab asjaolu, et online reklaamide turul ei ole väga palju pakkujaid ja konkurentsiametil ei ole ka voli nende tegevust reguleerida. Turusituatsiooni aitab mõnevõrra tasakaalustada asjaolu, et Eesti auditoorium eelistab online uudistesaitte külastada ennekõike otse, mitte otsimootorite ja sotsiaalmeedia platvormide vahendusel.

Eesti seadusandlus ei reguleeri meediaomandi läbipaistvust. Meediavaldkonna omandisuhete läbipaistvust reguleerivad seadused, mis käivad ka kõikide teiste ettevõtlusvormide kohta. Kogu ettevõtlust puudutava informatsiooniga on avalikkusel võimalik tutvuda erinevate e-registrite kaudu. Digitaalse meedia puhul on probleemiks selle piiriülene kasutatavus, ennekõike väljendub see Russia Today, Sputniku, PBK jt sarnaste portaalide populaarsuses, mis omakorda suurendab ohtusid meediapluralismile.

Eesti seadusandlus ei määratle meedia horisontaalset kontsentreerumist reguleerimist vajava nähtusena. Meediakontsentratsioonis peituvaid ohte on avalikkuses teadvustatud alles viimastel aastatel seoses Postimees Grupi turuosa suurenemisega. Nelja suurema online uudisteportali turuosa on ca 60%, mis tõenäoliselt peegeldab ka nende trükiväljaannete turuosa. Online reklaamide turul on nelja suurema turuosalise mõju veelgi suurem, umbes 90% (Postimees Grupp, Ekspress Meedia, Google ja Facebook). Auditooriumi kontsentratsioon nelja suurema turuosalise ümber on ca 80%^[42]. On oluline märkida, et Eestis puudub seadusandlus, mis reguleeriks meediaomandi horisontaalset kontsentratsiooni. Ka ei ole olemas statistikat, mis peegeldaks nn *digital native* uudismeedia toimetulekut Eesti meediamaastikul. Samas on selge, et see kogub populaarsust ja seda osaliselt ka Eesti Kultuurkapitali toetusel^[44]. Need kanalid müüvad ka reklaami ja tundub et nad tulevad hästi toime. Nn peavoolumeedia jaoks on nende osakaal siiski tähtsusetu, Eestis vaadeldakse nende olemasolu pigem kui omapärast kultuurinähtust. Ka võib nentida, et Eestis ei ole vähemalt esialgu tekkinud ajakirjanduslikke reegleid ja iseregulatsiooni sotsiaalmeedia kasutamiseks uudisteallikana.

1. aprillil 2020 ühinesid Tarbijakaitseamet ja Tehnilise Järelevalve Amet Tarbijakaitse- ja Tehnilise Järelevalve Ametiks. Sellel institutsioonil on õigus sekkuda juhul kui vertikaalse kontsentratsiooni määr mõnes tööstusharus (mh ka meedia) peaks kasvama liiga suureks. Eestis on enamikel juhtudest probleemiks siiski meedia horisontaalne kontsentratsioon, mis võib kujutada ohtu sõna- ja ajakirjandusvabadusele.

Meediaomanike võimalik mõju toimetustele ei ole olnud viimastel aastatel probleemiks. Eesti Meedialiidu tänaseks olulisimaks eesmärgiks on digitaalse ajakirjanduse edendamine. Kõige olulisemaks muudatuseks selles valdkonnas on e-väljaannetele kehtestatud vähendatud tulumaks alates 1. maist 2020. S.t, et Eesti digimeedia on maksustatud madalamalt kui trükimeedia. Kui veel viis aastat tagasi oli Meedialiidu liikmesväljaannete digitaalsete tellimuste arv umbes 7000, siis täna on see ca 22 korda suurem: 160 000 (juuni 2021). Meedialiidu hinnangul võiks see arv viie aasta pärast olla ca 300 000 digitellimust.

Tulevikus reklaami müügile tugineva meedia ärimudeli osatähtsus kahaneb, samuti kahanevad paberväljaannete müügist saadavad tulud. Seevastu digitellimuste müügist saadava tulu osatähtsus suureneb. Selleks et toimetused tuleksid toime puhtalt tellimuste müügist saadava tulu abil, peaks tellijate arv olema umbes kolm korda suurem kui praegu. Meedialiidu vaatepunktist on Eesti mediaregulatsioon jäänud ajale jalgu ja seda tuleks moderniseerida, sest erameedia ei suuda tänapäeval tingimustel konkureerida ERRi poolt pakutavate uudistega^[45].

Vastavalt ERRi uuringukeskuse andmetele suurenes seoses pandeemiaga nii avalikkuse usaldus kui ka huvi ERRi digikanalite vastu. Küllastajate arv err.ee portaalis suurenes hädaolukorra ajal keskmiselt 48%

võrreldes perioodiga enne seda. Pandeemia esimestel nädalatel oli huvi isegi ca 90% võrra suurem võrreldes pandeemia eelnenud perioodiga. ERRi venekeelse uudisteportaali rus.err.ee külastatavus suurenes pandeemiaeelse perioodiga võrreldes 88%. Auditooriumiuuringust selgus ka, et ERRi uudisteportaalid olid kõige suurema usaldusväärusega kanalid nii eesti- kui vene keelt emakeelena kõnelejate jaoks ^[46].

Täna on ETV+ vaatajate arv suurem kui PBKl. ETV+, Eesti venekeelne avalik-õiguslik telekanal on saavutanud midagi, mis tundus võimatu veel paar aastat tagasi. Vastavalt ametlikele andmetele suurenes seoses pandeemiaga ETV+ vaatajaskond kuni 215 000 inimeseni, kes vaatasid seda kanalit korraka rohkem kui 15 minutit. Samas PBK Eesti vaatajaskond kahanes alla 200 000 inimeseni nädalas. Võrreldes 2020. aasta veebruariga on ETV+ vaatajaskond suurenenud 44%, kanali keskmine vaatamiseaeg on suurenenud sama ajaga ca 36% võrra. Samal ajal on PBK vaatamiseaeg kahanenud 28% võrra; RTR Planeta jäi samale tasemele.

Poliitiline sõltumatus

Ringhäälinguseadus ei täpsusta ERRi rahastamist seoses online uudiste tootmisega. Et aga ERR ei müü reklaami, ei konkureeri see finantsilises mõttes ka erameediaga. Ka ei näe Ringhäälinguseadus ette, et ERRi funktsioon online uudiste tootjana oleks kuidagi teistsugune kui see on raadio- ja teleuudiste puhul.

Rääkides erakanalite tööst, tuleb nentida et poliitilist reklaami online meedias reguleerib Reklaamiseadus, sama käib ka online sisu kohta. Selle seaduse täitmist jälgib Tarbijakaitse- ja Tehnilise Järelevalve amet. Sotsiaalmeedia vaates tuleb esile tõsta, et online reguleerib Reklaamiseadus ennekõike lastele suunatud alkoholi- ja online mängude reklaami. *Ad Library* töötab Eestis ja sellega seoses kaebusi ei ole. Poliitiline reklaam allub ka Meediateenuste Seaduse poolt pakutavale regulatsioonile, seda ennekõike aktiivse valimiskampaania ajal. Tegelikult see seadus ei garanteeri poliitiliste parteide ligipääsu kõikidele meediakanalitele.

Eraldi tegutseb Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon (ERJK) ^[48]. ERJK tegevus allub Erakonnaseadusele ^[49]. Komisjon on erakondade tegevusele järelvalvet tehes tegutsenud tõhusalt, mh ka erakondade poolt online reklaamile tehtud kulutuste jälgimisel, samuti on ERJKd avalikkuse poolt tunnustatud parteide peidetud kulutuste ja annetuste väljaselgitamise eest ^[50].

Poliitilisel maastikul on oluliseks teemaks tõstatunud ka GDPR, selle reeglite kinnipidamise jälgimisega tegeleb Eestis Andmekaitse Inspeksioon ^[52].

Sotsiaalne kaasatus

Lähtudes Eurostati andmetest (2019) võib öelda et umbes 62% Eesti elanikest on digioskused vähemalt rahuldaval tasemel või sellest paremal. Ca 29% Eesti inimestest on digitaalses mõttes praktiliselt kirjaoskamatud ^[53].

Olulisim vihakõne-vastane argument tuleneb Eesti Vabariigi Põhiseadusest, Pt. II, Põhiõigused, Vabadused ja Kohustused ^[54]. Igapäevasel tasandil on kõikidel suurematel portaalidel toimetajad kes jälgivad online kommentaariume. Ka on võimalik viidata juhtumitele, kus inimesi on online meedias vihakõne õhutamise eest süüdi mõistetud. Eesti avalikkus on üldiselt teadlik, et tapmisähvardusi, pettusi ja muidu rassistlikke avaldusi on võimalik karistada kriminaalkorras. Möödunud aastal (2020, 2021 kevad) on Eesti avalikkus olnud tunnistajaks arutelule Reformierakonna poolt aruteluks esitatud nn vihakõneseaduse erinevate funktsioonide üle ühiskonnas. Võib tõdeda, et avalikkuses on teatud vastuseis regulatsioonile, mis ei paku piisavalt garantiisid ja tõhusat kontrolli selle täideviimise üle, seda ennekõike seoses kartusega et kannatajaks osutub ka sõnavabadus üldiselt.

Üldiste kontrollimehhanismide vaates tuleb esile tõsta ka veebikonstaablite ametit. Veebikonstaablid on politseinikud, kes töötavad internetis, jälgides erinevaid sotsiaalmeedia platvorme mis on noorte seas populaarsed. Samuti nõustavad veebikonstaablid noori ja ka täiskasvanuid internetiturvalisust puudutavates küsimustes. Juhul kui esineb kaebusi ahistamiste või solvangute kohta, võivad asjaosalised pöörduda veebikonstaabli poole kellel on voli suunata juhtum edasi kohtusse lahendamiseks. Tundub, et vähemalt

esialgu ei ole sellel olnud suuremat mõju elanikkonna arusaamisele sellest, et online suhtlus on sisuliselt sama reaalne ja eluline, kui mistahes teine igapäevane suhtluskord.

Eestis saab viidata erinevatele algatustele mis peaks aitama väärinformatsiooniga toime tulla. Näiteks: Tallinnas paiknev NATO Küberkaitsekoostöö Keskus, ka on Eesti Kaitseliidul oma propastop-i üksus, mis tegeleb igapäevaselt Eesti ja Venemaa meedias leviva propaganda kaardistamise ja paljastamisega. Samuti on Ekspress Meedial oma faktikontrolli meeskond, mis toimetab igapäevaselt Delfi uudisteportaalil.

5. Kokkuvõte ja järeldused

Meediapluralismi monitori vaatlusest selgus, et kõige rohkem küsitavusi esineb **туру mitmekesisuse** valdkonnas. Siin on probleemiks ennekõike **omandi suurenev kontsentratsioon** ja meedia elujõulisus üldiselt. Tõstame esile kolm aspekti: a) viimastel aastatel on meediamaastikul suurenenud nii vertikaalne kui horisontaalne kontsentratsioon, siin on probleemiks ennekõike regionaalne meedia, b) munitsipaalmeedia traditsioonid on tugevad ennekõike maal, see pakub parteidele võimalust kasutada avalikku raha oma sõnumite levitamiseks ja c) tulenevalt Covid-pandeemiast on oluliselt vähenenud ka meediatööstuse reklaamitulu.

Samuti on oluline märkida, et **trükimeedia on säilitanud oma staatuse usaldusväärse infoallikana**, kuigi selle tähtsus reklaamikanalina on jäänud minimaalseks. Positiivse tendentsina saab välja tuua Meedialiidu hiljutise statistika mis näitab ajakirjanduse digitellimuste kiiret kasvu. Meediaregulatsiooniga seoses on kõige olulisemaks muudatuseks 2020. aasta 1. maist jõustunud 9% käibemaksuerand e-publikatsioonidele. See jõustati sooviga elavdada Eesti digikultuuri. Meediamajade vaates tähendab see, et trükimeedia on maksustatud kõrgemalt kui online meediaväljaanded. Siin on oluline ka esile tõsta Eesti Meedialiidu kaebust Euroopa Komisjonile seoses ERRi tegevusega online uudiste turul. ERR pakub kvaliteetset teenust tasuta, samas kui teised meediaväljaanded küsivad samaväärse teenuse eest kuutasu. Tänapäevase seisuga (suvi 2021) ei ole Euroopa Komisjon sellele kaebusele veel vastanud.

Sotsiaalse hõlmatus valdkonnas on peamiseks meediapluralismi ohustavaks teguriks **juurdepääs kohaliku tasandi uudistele** (riskimäär 75%). Eesti riik ei subsideeri ei maakondlikku ega kogukondlikku meediat. Ka ei ole kogukonnameedial eraldiseisvat juriidilist staatust, mis teeb nad haavatavaks suurte meediamajade või poliitikute tegevuse suhtes.

Meediapluralismi monitori **tulemused näitavad suhteliselt kõrget riski meedia poliitilisele sõltumatus**ele. Seda tuleks vaadelda kui head näidet sellest, kuidas võib seadusandliku regulatsiooni vähesus tekitada potentsiaalselt poliitiliselt kontrollitud ajakirjandust. Alates 1990st on Eesti poliitika lähtunud arusaamast, et liberaalsete regulatsioonidega meediasüsteem on parim garantii demokraatliku süsteemi kestvusele. See arusaam ei ole muutunud ka 2020tel aastatel. Tänapäevase seisuga on meediaäri jätkuvalt üks Eesti vähemreguleeritud elualasid üldse.

Käesoleva ülevaate kokkuvõtteks tuleks rõhutada kolme olulist aspekti: 1) **Suurte rahvusvaheliste meediaettevõtete maksustamine on lähiaastatel jätkuvalt problemaatiline**, sest vastavad üleeuroopalised regulatsioonid on jätkuvalt alles loomisel. Mis omakorda nõrgendab Eesti meediaettevõtete turupositsiooni. 2) **Tänu Covid-19 pandeemia**le oleme saanud teadlikuks venekeelsele auditoriumile suunatud väärinformatsiooniga kaasnevatest ohtudest, seda nii üldise vaktsiinivastase meelsuse kui ka teatava Spuniku-vaktsiini ihalusega mitmetes venekeelse elanikkonna gruppides. 3) Viimastel aastatel (2020, samuti 2021 kevad) on Eesti avalikkus olnud tunnistajaks elavale arutelule nn vihakõneseaduse eelnõu üle, mille esitas Riigikogule arutamiseks Reformierakond. **Üldine umbusk nn vihakõneseaduse eelnõu suhtes on tugev**, sest ei ole piisavalt garantiisid, mis pakuksid kindlust et see seadus ei ohusta sõnavabadust.

6. Märkused

- [1] Statistics Estonia, 18 January 2021, "Population increased but births continued to fall", <https://www.stat.ee/en/node/183337>
- [2] Statistics Estonia "2011 Population and housing census", <https://www.stat.ee/en/statisticsestonia/population-census-2021/2011-population-and-housing-census>
- [3] Statistics Estonia, 1 March 2021, "In the fourth quarter, the economy contracted by 1.2%", <https://www.stat.ee/en/node/183282>
- [4] Statistics Estonia, 31 August 2020, "In the second quarter, Estonian economy contracted by 6.9%", <https://www.stat.ee/en/uudised/teise-kvartali-majanduslangus-oli-69>
- [5] Statistics Estonia, 15 February 2021, "Unemployment up by 16 000 persons in a year", <https://www.stat.ee/en/node/183253>
- [6] ERR, 14 January 2021, "Ratas' government officially resigns", <https://news.err.ee/1608073327/ratasgovernment-officially-resigns>
- [7] ERR, 15 January 2021, "Kallas: coalition agreement will be general", <https://news.err.ee/1608073864/kallas-coalition-agreement-will-be-general>
- [8] Kõnno A. (2021) Digital culture report 2020. Mapping the Estonian digital culture anno 2020: challenges for policy making, www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/158532
- [9] For the updated statistics of digital subscriptions by Estonian Media Alliance see <https://meedialiit.ee/statistika/>
- [10] Bioneer.ee, 19 November 2020, "Meedia on võitnud juurde jälgijaid, ettevõtetele oodatakse vastutustundlikkust" / "The consumption of media in growth, the entrepreneurs are expected to have social responsibility", <https://bioneer.ee/meedia-voitnud-juurde-jalgijaid-ettevotetelt-oodataksevastutustundlikust>
- [11] The Constitution of the Republic of Estonia 1992, 26, 349; <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013003/consolide>
- [12] Public Information Act 2000, 92, 597; <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/514112013001/consolide>
- [13] Personal Data Protection Act 2019, https://www.riigiteataja.ee/en/compare_original/523012019001
- [14] ERR 22.07 2020 "State developing bill to protect whistleblowers", <https://news.err.ee/1115523/statedeveloping-bill-to-protect-whistleblowers>
- [15] https://www.ttja.ee/en?destination=/&_exception_statuscode=404
- [16] Media Service Act, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/511012019003/>
- [17] <https://www.konkurentsiamet.ee/en>
- [18] Aija Krūtaine, Sanita Jemberga (Eds.). Baltic Media Health Check 2019-2020. The Media After Covid: finding strategies to survive and thrive. Stockholm School of Economics, Riga, <https://www.sseriga.edu/baltic-media-health-check-2020> See also Kantar Emor 16.07 2020 "Kui palju internetireklaamiturul raha liigub ja kelle kukkur kiiremini täitub?", <https://www.kantaremor.ee/blogi/kuipalju-internetireklaamiturul-rahaliigub-ja-kelle-kukkur-kiiremini-taitub/>
- [19] ERR 28.03 2021 "Digital giants robbing media houses of advertising revenue", <https://news.err.ee/1608158068/digital-giants-robbing-media-houses-of-advertising-revenue>
- [20] <https://meedialiit.ee/statistika>
- [21] "Current trends and the state of art in Estonian media politics", University of Tartu, University of Tallinn, MEDIT (2019) https://www.yti.ut.ee/sites/default/files/aki/aruanne-24-03-2019-7.pdf?fbclid=IwAR3Hse6PoyljNqQoeB-PNvydAghX0eQy3V06I_JE8WnIhpC2B2J-GWQNFU

- [22] Estonian Public Broadcasting Act. https://www.riigiteataja.ee/en/compare_original/530102013075
- [23] Media Services Act. https://www.riigiteataja.ee/en/compare_original/506112013019
- [24] Advertising Act. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/522082014006/consolide>
- [25] <https://www.riigiteataja.ee/akt/111062013004>
- [26] <https://www.riigiteataja.ee/akt/111062013004>
- [27] Eesti Rahvuringhäälingu Arengukava 2021-2024 / The ERR's Development Plan for 2021-2024, <https://info.err.ee/1060584/eesti-rahvuringhaalingu-arengukavad>
- [28] <https://www.riigiteataja.ee/akt/126042013009>
- [29] Statistics Estonia 22.07 2020 "Sooline palgalõhe väheneb, aga visalt" / The gender paygap is decreasing, but slowly, <https://www.stat.ee/et/uudised/pressiteade-2020-087>, for additional information see also Estonian Fiscal Information Portal 08.03 2021 "Eesti naiste palgaootus jääb meestele 300 euroga alla" / The Estonian women expect 300 euros less than man, <https://www.rmp.ee/uudised/tooigugus-uudised/eesti-naiste-palgaootus-jaab-meestele-300-euroga-alla>
- [30] Eesti elukestva õppe strateegia 2020 / Estonian strategy for life-long learning 2020, Ministry of Education, <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
- [31] The list of digital skills to be developed can be found from the Ministry of Education's homepage, https://www.hm.ee/sites/default/files/htm_arengukavade_ja_programmide_2019._aasta_taitmise_analuus.pdf, see also for the ministry's audit in 2019: https://www.hm.ee/sites/default/files/htm_tulemusaruanne_2019.pdf
- [32] Media Literacy Index is administered by the Open Society Institute Sofia since 2017, <https://osis.bg/?p=3356&lang=en>, report for 2019 can be found here: https://osis.bg/wpcontent/uploads/2019/11/MediaLiteracyIndex2019_-ENG.pdf
- [33] ERR 18.11 2020 "Estonia one of two EU countries not to criminalize hate speech", <https://news.err.ee/1159938/estonia-one-of-two-eu-countries-not-to-criminalize-hate-speech> ERR 31.10 2020 "European Commission launches infringement proceedings against Estonia", <https://news.err.ee/1153405/european-commission-launches-infringement-proceedings-against-estonia>
- [34] Dirk Voorhoof, Strasbourg Observers, 18 June 2015, "Delfi AS v. Estonia: Grand Chamber confirms liability of online news portal for offensive comments posted by its readers", <https://strasbourgobservers.com/2015/06/18/delfi-as-v-estonia-grand-chamber-confirms-liability-of-online-news-portal-foroffensive-comments-posted-by-its-readers/>
- [35] <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122010001>
- [36] <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/527012016001/consolide>
- [37] <http://www.ekei.ee/et/uudised/eelnou-paneb-paika-allikakaitse-pohimotted>
- [38] <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/529032019012/consolide>
- [39] https://www.riigiteataja.ee/en/compare_original/523012019001
- [40] <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eurobarometer-internet-users-preferencesaccessing-content-online>
- [41] [https://digital-agenda-data.eu/charts/analyse-one-indicator-and-compare-countries#chart={"indicator-group":"broadband","indicator":"bb_ngacov","breakdown":"total_pophh","unitmeasure":"pc_hh_all","refarea":\["AT","BE","BG","HR","CY","CZ](https://digital-agenda-data.eu/charts/analyse-one-indicator-and-compare-countries#chart={)
- [42] <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eurobarometer-internet-users-preferencesaccessing-content-online>
- [43] Turu Uuringute AS (Market Research Company) "Public opinion and the defense of the state 2019", http://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_ma

rts_2019.pdf

- [44] Cultural Endowment of Estonia, <https://www.kulka.ee/en>
- [45] Kõnno A. (2021) Digital culture report 2020. Mapping the Estonian digital culture anno 2020: challenges for policy making, www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/158532
- [46] Turu Uuringute AS (Market Research Company) "Public opinion and the defense of the state 2019", http://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_marts_2019.pdf
- [47] Turu Uuringute AS (Market Research Company) "Public opinion and the defense of the state 2019", http://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_marts_2019.pdf
- [48] The Political Parties Financing Surveillance Committee: <http://www.erjk.ee/en>
- [49] <https://www.riigiteataja.ee/akt/EKS>
- [50] Vt ERR 22.08 2018, "Estonian party financing watchdog slaps Centre with €40,000 claim", <https://news.err.ee/855703/estonian-party-financing-watchdog-slaps-centre-with-40-000-claim>
- [51] For the reference, see a press release from 5 January 2018, "Don't panic! How to be compliant with the new GDPR in 5 steps", <https://www.aki.ee/en/news/dont-panic-how-be-compliant-new-gdpr-5-steps> and a short overview of the activities of Estonian Data Protection Inspectorate and recommendations for year 2019 here: https://www.aki.ee/sites/default/files/EU/EU/introduction_to_edpis_annual_report_of_2018.pdf The list of annual reports in Estonian is here: <https://www.aki.ee/en/inspectorate/annual-reports>
- [52] Vt nt pressiteadet 05.01 2018, "Don't panic! How to be compliant with the new GDPR in 5 steps", <https://www.aki.ee/en/news/dont-panic-how-be-compliant-new-gdpr-5-steps> Lühikäitsetegevusest 2019. aastal vt siit: https://www.aki.ee/sites/default/files/EU/EU/introduction_to_edpis_annual_report_of_2018.pdf The list of annual reports in Estonian is here: <https://www.aki.ee/en/inspectorate/annual-reports>
- [53] Eurostat, Individuals' level of digital skills: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=isoc_sk_dskl_i&lang=en
- [54] <https://www.riigiteataja.ee/akt/127042011002>

7. Viited

- Eesti elukestva õppe strateegia 2020 / Estonian strategy for life-long learning 2020, Ministry of Education, <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
- Kõnno, A. (2021). Digital culture report 2020. Mapping the Estonian digital culture anno 2020: challenges for policymaking, Available at: www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/158532
- Kõuts-Klemm, R., et al (2019). Current trends and the state of art in Estonian media politics, University of Tartu, University of Tallinn, MEDIT (2019). https://www.yti.ut.ee/sites/default/files/aki/aruanne-24-03-2019-7.pdf?fbclid=IwAR3Hse6PoylJNqQoeB-PNvydAghX0eQy3V06I_JE8WnIhpC2B2J-GWQNFU
- Krūtaine, A. & Jemberga, S. (2020). Baltic Media Health Check 2019-2020. The Media After Covid: Finding strategies to survive and thrive. The Baltic Center for Investigative Journalism Re:Baltica. Available at: <https://www.sseriga.edu/baltic-media-health-check-2020>
- Media Literacy Index, Open Society Institute Sofia, <https://osis.bg/?p=3356&lang=en>, report for 2019 can be found here: https://osis.bg/wpcontent/uploads/2019/11/MediaLiteracyIndex2019_-ENG.pdf
- Republic of Estonia (2018). Personal Data Protection Act. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/523012019001/consolide>
- Republic of Estonia (2013). Estonian Public Broadcasting Act. https://www.riigiteataja.ee/en/compare_original/530102013075
- Republic of Estonia (2014). Media Services Act. https://www.riigiteataja.ee/en/compare_original/506112013019
- Republic of Estonia (2008). Advertising Act. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/522082014006/consolide>
- Republic of Estonia (2003). Code of Criminal Procedure. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/527012016001/consolide>
- Republic of Estonia (2000). Public Information Act. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/529032019012/consolide>
- Republic of Estonia (1992). The Constitution of the Republic of Estonia. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013003/consolide>
- Turu Uuringute AS, "Public opinion and the defense of the state 2019", http://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/avalik_arvamus_ja_riigikaitse_marts_2019.pdf
- Voorhoof, D. (2015). Delfi AS v. Estonia: Grand Chamber confirms liability of online news portal for offensive comments posted by its readers, Strasbourg Observers, 18 June 2015, Available at: <https://strasbourgobservers.com/2015/06/18/delfi-as-v-estonia-grand-chamber-confirms-liability-of-onlinenews-portal-for-offensive-comments-posted-by-its-readers/>

Lisa I. Meeskond

Eesnimi	Perenimi	Ametikoht	Institutsioon	MPM2021 CT juht
<i>Andres</i>	<i>Kõnno</i>	<i>Visiting Lecturer</i>	<i>University of Tallinn</i>	X

Lisa II. Ekspertide kogu

Meediapluralismi monitoris (MPM) osalenud ekspertgrupi liikmed on tunnustatud meediavaldkonnas tegutsevad spetsialistid. Ekspertgrupi liikmete ülesandeks oli kommenteerida 16 muutujat 200st, mis on 2021. aasta MPMi poolt vaadeldud muutujate koguarv. Nende kommentaaride ülesandeks on muuta MPM võimalikult tasakaalustatuks olemuselt subjektiivsete muutujate vaates. Siiski, MPMi lõppraport ei peegelda kuidagi nende ekspertide isiklikke vaateid. Ennekõike peegeldab raport selle koostanud meeskonna arusaamu Eesti meediasüsteemist.

Eesnimi	Perenimi	Ametikoht	Institutsioon
<i>Helle</i>	<i>Tiikmaa</i>	<i>member of the board</i>	<i>Estonian Journalist Association</i>
<i>Tarmu</i>	<i>Tammerk</i>	<i>ethical advisor</i>	<i>Estonian Public Broadcasting</i>
<i>Peeter</i>	<i>Sookruus</i>	<i>adviser at the department of communication and media</i>	<i>Consumer Protection and Technical Regulatory Authority</i>
<i>Andres</i>	<i>Jõesaar</i>	<i>associate professor</i>	<i>University of Tallinn</i>
<i>Andres</i>	<i>Tarto</i>	<i>Estonian Internet Foundation, media services expert</i>	<i>https://www.internet.ee/en</i>

Uurimisprojekti raport
Väljaanne 2021.2822
juuli 2021

doi: 10.2870/604287
ISBN: 978-92-9466-040-4
QM-09-21-184-EN-N

Publications Office
of the European Union

